

BÝT DOBROVOLNÍKEM

metodika vedení terénního výukového programu pro studenty středních škol

Měníme společnost.
S odvahou.

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

Nadace OSF

VDO
VÝUKOVÉ DOKUMENTY
VÝUKOVÉ DOKUMENTY

SKAUTSKÝ
INSTITUT

Ministerstvo životního prostředí

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancován
Státním fondem životního prostředí ČR
na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.
www.mzp.cz www.sfzp.cz

Anotace

Pětihodinový terénní výukový program zaměřený na výchovu mládeže k dobrovolnictví pro přírodu a krajinu. Program poskytuje studentům možnost první osobní zkušenosti s dobrovolnictvím v oblasti OŽP a seznamuje je s významem vlastní občanské aktivity v této oblasti.

Program využívá neformální a informální vzdělávací metody.

Komu je program určen:

- Studenti středních škol (vč. víceletých gymnázií) ve věkovém rozmezí cca 13–22 let
- Program pro realizaci v terénu na vybrané přírodní lokalitě v okolí školy, ideálně pro skupinu 12–26 studentů
- Program lze úspěšně zařadit i v rámci mimoškolního vzdělávání – volnočasových aktivit mládeže (např. ve skautských oddílech, zájmových kroužcích či během výměn mládeže).

Rozsah programu:

- Délka trvání programu je 5 hodin (5x 60 min), Integrovanou součástí programu jsou také pravidelné přestávky (celkem min. 50 minut).
- Čas na případnou dopravu na lokalitu ze školy a zpět není do celkové časové dotace započítán.
- Metodiku výukového programu Být dobrovolníkem je možné přizpůsobit potřebám a požadavkům konkrétních skupin, předkládaný text je popisem „ideálního průběhu“, který byl pilotován.

Základní prvky neformálního a informálního vzdělávání:

- Dobrovolnost
- Aktivní účast vzdělávaných a nastavení/úpravy vzdělávacího procesu podle jejich potřeb
- Důraz jak na individuální učení, tak i učení se ve skupině a od skupiny
- Zaměření na osvojování dovedností pro život a přípravu na aktivní občanství
- Celostní přístup – zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje a rozvíjí člověka jako celou osobnost včetně jeho emocí a hodnot
- Učení založené na zkušenosti a praktické činnosti, rozdělení procesu učení do konkrétních/postupných kroků, které jsou stejně důležité jako samotný výsledek učení

Lektorský tým:

- Program je veden dvěma lektory, případně lektorem a jeho asistentem.
- Pilotní realizace programu potvrdily, že program přináší lepší výsledky, když jsou lektori věkově blízcí studentům (cca do 30 let) a mají v oblasti dobrovolnictví pro přírodu osobní zkušenosti. Studenti se s takovými vzory lépe identifikují a jejich osobní motivace k občanským aktivitám je výraznější.

Průřezová témata

Klíčové kompetence

Výchova k sociálním dovednostem/Občan v demokratické společnosti

- studenti poznávají dobrovolnictví jako nástroj občanské angažovanosti a možnost efektivní pomoci při řešení specifických nejen environmentálních problémů
- studenti vnímají dobrovolnictví jako užitečný a solidární prvek občanské společnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech/Multikulturní výchova

- studenti se seznamují s možnostmi dobrovolnictví pro přírodu na základní lokální úrovni a jeho přesahy v širším kontextu

Člověk a svět práce

- studenti objevují potenciál dobrovolnictví ve vztahu k rozvoji jejich klíčových kompetencí a zlepšení možností na trhu práce
- studenti zlepšují komunikační dovednosti a rozvíjejí schopnosti spolupráce v týmu

Environmentální výchova

- studenti identifikují environmentální problémy v jejich bezprostředním okolí a zamýšlejí se nad možnostmi dobrovolnické aktivity veřejnosti při jejich řešení
- studenti znají konkrétní příklady dobrovolnické práce v oblasti OŽP
- studenti upevňují své odborné přírodovědné znalosti a aktivně je využívají při praktické činnosti v terénu

Kompetence k učení:

- student uvádí věci do souvislostí, učí se sebeevaluaci a vyvozuje závěry pro budoucí využití

Kompetence k řešení problémů:

- student identifikuje konkrétní problém a v týmu navrhuje specifické možnosti jeho řešení

Kompetence komunikativní:

- student naslouchá, účinně se zapojuje do diskuse/brainstormingu, uceleně prezentuje své názory a postoje, argumentuje v diskusi

Kompetence sociálně personální:

- student komunikuje v menších i větších skupinách, pracuje v týmu, podílí se na týmové atmosféře a aktivně spolupracuje

Kompetence občanské:

- student chápe význam ochrany přírody a krajiny na úrovni jednotlivých občanů i v globálním měřítku, respektuje odlišné názory ve skupině

Kompetence pracovní:

- student chápe význam dobrovolnické práce v praktické rovině a její možnosti s ohledem na své budoucí uplatnění

Kompetence k trávení volného času:

- student je motivován k aktivnímu dobrovolnictví a využití svého volného času ve prospěch přírody a krajiny

Příprava programu

Jak vybrat lokalitu a připravit program pro konkrétní školní třídu.

Specifikace dobrovolnické činnosti:

- Navrhne možnosti dobrovolnické činnosti v místě: úklid odpadu, sečení či odklizení biomasy, výroba a vyvěšování ptačích budek, čištění tůní a studánek.
- Oslovíme vlastníka/správce vybrané lokality, případně orgány státní správy a samosprávy vč. orgánů OŽP s nabídkou dobrovolnické spolupráce.
- Dojednáme detaily zadání dobrovolnické práce: termín, omezení, rozsah zájmové lokality, použité metody práce atp.
- Pokusíme se dojednat účast zástupce vlastníka/správce lokality či odborníka na OŽP přímo v terénu na krátké setkání se studenty. Zpravidla je dobrovolnická činnost mládeže velmi vítána a ochota k účasti vysoká.

Pomůcky:

- Pracovní a ochranné pomůcky dle typu dobrovolnické činnosti (rukavice, ochranné brýle, ruční nářadí atp.). K dispozici je sklad nářadí Hnutí Brontosaurus, dále je možné oslovit pobočné spolky či další spřízněné organizace podle konkrétního místa a typu činnosti.

- **Vždy s sebou na program bereme plně vybavenou lékárníčku .**

Výběr lokality:

- Vybíráme lokalitu **atraktivní**: park či jiná městská zeleň (i zanedbaná místa s velkým potenciálem), přírodní památka či jinak chráněné území, přírodní park, zoologická zahrada.
- Vybíráme lokalitu **dostupnou**: ideálně max. hodinu cesty ze školy, raději bližší. Program lze realizovat po celé ČR, ve velkých i menších městech.
- Vybíráme lokalitu **potřebnou**: takovou, kde dobrovolnická činnost významně prospěje přírodě a místní komunitě.
- Vybíráme lokalitu **přiměřenou** schopnostem, dovednostem a znalostem skupiny i lektorského týmu.
- Vybíráme lokalitu **vhodnou pro pohyb a pobyt větší skupiny osob**: nechceme svou přítomností víc pokazit než napravit.
- Můžeme využít některou z lokalit, které jsou v dlouhodobé dobrovolnické péči Hnutí Brontosaurus, případně jiné neziskové organizace. Databázi brontosauřích lokalit spravuje koordinátor programu Akce příroda.

Komunikace s pedagogy:

- Realizace terénního programu klade vyšší nároky na komunikaci s pedagogickým doprovodem třídy.
- Před samotným výběrem lokality zjišťujeme zejména případná zdravotní omezení studentů, počet studentů ve skupině, případně zastoupení chlapců a dívek. Chceme vybrat dobrovolnickou činnost atraktivní, pestrou a zároveň dostupnou.
- Předem informujeme o vybrané lokalitě, jejích specifikách a nutném vybavení studentů (zpravidla se jedná o pracovní oděv, pokrývku hlavy, pláštěnku, případně holínky, kartičku zdravotní pojišťovny). Ochranné a pracovní pomůcky zajišťujeme prostřednictvím vlastního skladu.
- Sjednáváme také způsob dopravy studentů na lokalitu (nejčastěji pěšky či městskou dopravou, setkání s lektory většinou až na místě).

Seznamka

Představujeme se studentům a seznamujeme se navzájem. Zaměřujeme se na zájmy a charakteristiky studentů a představení lektorů jako zkušených dobrovolníků.

Délka cca 20 minut.

Úvodní energizer:

- Pro posílení týmového ducha a navození spolupráce využijeme jednoduchou hru, která spočívá v hledání společných charakteristik skupiny prostřednictvím kompromisů.
- V prvním kole vytvoříme dvojice a hledáme 5 společných věcí (koníčky, zážitky...). V dalších kolech hledáme 3 společné věci pro čtveřice, 2 společné věci pro skupiny po osmi a nakonec 1 společnou věc pro celou skupinu.
- Po každém kole skupina své společné věci představí ostatním.
- Slova se v jednotlivých kolech nesmí opakovat!

Bylo obtížné najít něco společného?

Bylo těžší najít to společné ve dvojicích nebo spíše v dalších kolech?

Jaká byla vaše strategie při hledání?

Kruhová seznamka:

- Posadíme/postavíme se se studenty do kruhu.
- Začneme jednoduchým rychlým uváděním jmen (každý v kruhu postupně řekne své jméno). Přidáváme pak další podrobnosti a detaily o zájmech, vlastnostech či aktuálních pocitech účastníků.
- Nové kolo začíná vždy lektor a stanoví „téma“ následujícího kola.
- Seznamujeme se se studenty a jejich charakteristikami.
- Snažíme se o svižný průběh hry, slovo po kruhu posíláme rychle – uvádíme vždycky první charakteristiku, která nás napadá.

Jsem Karin.

Narodila jsem se v Prešově.

Baví mě florbal.

Nejvíc mi chutná bramborová kaše.

Mým snem je proletět se stíhačkou.

„Kdo z nás?“:

- Hra sloužící pro seznámení studentů s lektory.
- Shromáždíme studenty na jednu „startovní čáru“, lektor stojí proti nim ve vzdálenosti asi 10 kroků.
- Uvádíme o sobě různá tvrzení. Taková, která vždy platí jen pro jednoho z dvojice lektorů.
- Každý student, který správně odpoví/tipne, postoupí o krok směrem k nám. Vyhrává ten, kdo k nám dojde jako první.
- Vybíráme otázky, které se týkají i naší osobní zkušenosti s dobrovolnictvím.
- Pokud se lektoré dobře neznají, je vhodné si otázky připravit předem.

Jsem dobrovolníkem 5 let.

Jako dobrovolnice jsem pracovala v Indii.

Žiju v Brně, ale pocházím ze Slovenska.

Každý rok s přáteli pořádám festival.

Ve vašem městě jsem ještě nikdy nebyl.

Seznámení s lokalitou

Zjišťujeme, co všechno o konkrétním místě studenti vědí a jak jsou schopni své znalosti prezentovat. Doplnujeme jejich povědomí o místě o další zajímavá fakta.

Délka cca 45 minut.

Můj kousek přírody:

- Rozdělíme studenty do skupin po 5-8. Každá skupina dostane k dispozici velký papír a fixy.
- Úkolem studentů ve skupinách bude představit přírodní lokalitu, na níž se nacházejí, lektorovi, o němž v předešlé hře zjistili, že v místě ještě nikdy nebyl.
- Tam, kde je to možné, mohou studenti využít kromě svých vědomostí také další informační zdroje (internet, informační tabule atp.).
- Na přípravu prezentace mají k dispozici 20 minut, na samotnou prezentaci pak každá skupina cca 5 minut.

Slovo odborníka:

- Poté, co studenti shrnou své vědomosti, znalosti a také vztah k lokalitě, představíme jim odborníka, kterého jsme pozvali. Může se jednat o zástupce vlastníka/správce lokality, představitele místní samosprávy nebo orgánů OŽP, případně jiného specialistu přírodovědce.
- Tento odborník by měl shrnout, upřesnit, případně uvést na pravou míru informace, které již zazněly v prezentacích. Dále by měl doplnit důležitá fakta, která chyběla a měla by zaznít.

Tipy:

- Pokud se nepodaří zajistit přímo v terénu přítomnost odborníka, zjistí důležité informace o lokalitě z dostupných zdrojů lektor a odborníka alespoň v omezené míře zastoupí.
- Za velkého moka a nepřízně počasí lze úvod aktivity („Můj kousek přírody“) realizovat ve zkrácené verzi bez skupinové práce jako hromadný brainstorming.

Jak jste už zjistili, Petr je ve vašem městě/na tomto místě poprvé. Vy jste přeci jen zkušenější a místní.

Zkuste pro něj připravit zajímavou prezentaci a vysvětlit mu, čím je toto místo zajímavé. Zaměřte se jak přírodní, tak i společenský význam místa a atraktivní formou Petra nalákat k další návštěvě.

Pomůcky:

- Flipchartové papíry, fixy

Co tu může dobrovolník?

Hledáme spolu se studenty možnosti, jak mohou být dobrovolníci na konkrétním místě přírodě prospěšní.

Délka cca 20 minut.

Pomůcky:

- Flipchart/flipchartový papír, fix

Tipy:

- Z brainstormingu často mohou vzejít velmi zajímavé nápady a tipy na dobrovolnickou činnost ve prospěch konkrétní lokality. S nimi můžeme dále pracovat v rámci příštích výukových programů, při komunikaci s vlastníky/správci lokality a ostatními zainteresovanými subjekty.

Brainstorming (z anglického „brain“ a „storm“) je něco jako burza nápadů. Nejde přitom o kvalitu, ale o kvantitu – množství nápadů. Každý může říct jakýkoliv nápad, nikdo nehodnotí a nekritizuje.

Popcorn:

- Shromáždíme studenty v kruhu ke krátké diskusi.
- Tématem diskuse je přírodní hodnota lokality a péče člověka. Uplatňujeme metodu „popcorn style“ diskuse.
- Diskusi směřujeme k identifikaci lidských zásahů na lokalitě. I u lokalit na první pohled zcela „přírodních“ můžeme odhalit řadu lidských zásahů (řez stromů, kosení travních ploch, úprava cest, instalace a obnova mobiliáře atp.).
- Diskutujícím dáme možnost objasnit význam popisovaných zásahů nejen pro užitnou hodnotu lokality, ale zejména pro lokální ekosystém a biodiverzitu. Argumentaci případně doplníme.

Metoda „popcorn style“ je způsob diskuse ve skupině, kdy každý, jehož myšlenka a její formulace náležitě „uzraje“ se o ni se skupinou bez nutnosti přihlášení podělí.

Brainstorming:

- Na diskusi ihned navážeme brainstormingem. Cílem brainstormingu je identifikovat možné činnosti, do nichž se na lokalitě mohou dobrovolníci zapojit.
- Všechny nápady zapisujeme na velký papír. Pro brainstorming vyhradíme alespoň 5-10 minut.
- Brainstorming krátce shrneme. Zpravidla dojdeme k závěru, že je možné zapojit dobrovolníky v podstatě do všech činností a jejich účast na péči o přírodu na ně může mít i významný výchovný účinek (málokdo odhodí podruhé plastovou lahev, když park předtím sám uklízel).

Nastavení pravidel

Představíme dobrovolnickou činnost a nastavíme společně pravidla pro bezpečnou a příjemnou spolupráci během dobrovolnické činnosti.

Délka cca 20 minut.

Pomůcky:

- Flipchart/flipchartový papír, fix

Nastavení pravidel:

- Pravidla pro spolupráci a bezpečnost nastavujeme vždy ve spolupráci se studenty, nikdy formou nařízení a zákazů. Studenti takto nastavená pravidla ochotněji respektují.
- Provedeme krátký brainstorming na téma „pravidla pro naše dnešní dobrovolnictví“. Zapisujeme na velký papír zjednodušeně všechna pravidla týkající se bezpečnosti práce, spolupráce v týmu, komunikace mezi sebou i s lektory.
- Pro brainstorming vyhradíme alespoň 5-10 minut.
- Po jeho dokončení zapsané ještě dle potřeby doplníme a zrekapitulujeme zvláště pravidla týkající se bezpečnosti práce a pohybu.

Co se bude dít?:

- Krátce studentům představíme dobrovolnickou činnost, která nás čeká. Navážeme přitom na diskusi a brainstorming.
- Pokud jsme význam činnosti pro ekosystém a biodiverzitu dostatečně nepopsali v průběhu diskuse a brainstormingu, krátce ještě téma rozvineme.
- Popíšeme konkrétní práce, které studenty čekají. Práci s nástroji a ochranným pomůckám věnujeme ještě zvláštní pozornost samostatně.
- Vymezíme oblast, ve které se budeme během dobrovolnické činnosti pohybovat. Upozorníme studenty také na případná omezení vyplývající z požadavků vlastníka/správce nebo z pravidel OŽP.
- Nastavíme harmonogram dobrovolnické činnosti (střídání činností, frekvence a délka přestávek, čas ukončení atp.).

Spolupráce:

- Dáme studentům příležitost, aby v rámci možností sami stanovili postup prací a způsob jejich provádění. Naším cílem je podpořit kolektivní pojetí dobrovolnické činnosti. Usměrnujeme pouze v nezbytných případech, kdy může být ohrožena bezpečnost studentů nebo kdy by činností mohlo dojít k poškození lokality.
- V průběhu programu vybízíme studenty k vystřídání činností v rámci skupiny a vyzkoušení všech prací.
- Upozorňujeme, že primárním cílem naší práce není dokončení všech úkolů v co nejkratším čase, ale jejich pečlivé a šetrné provedení.

Pravidla našeho dobrovolnictví

Shrnutí nejdůležitějších obecných pravidel pro dobrovolnickou činnost studentů na přírodních lokalitách.

Bezpečnost práce:

- Nářadí a nástroje používám jen se souhlasem lektora a případně po proškolení.
- Nářadí a nástroje používám jen na to, k čemu jsou určeny.
- Vždy využívám pro práci přidělené ochranné pomůcky (zejména rukavice, ochranné brýle).
- Dodržuji všechny pokyny lektora (nezdržuji se příliš blízko pracujících kolegů, soustředím se na práci a v případě potřeby raději práci přeruším ...).
- Mohu jakýkoliv úkol odmítnout.
- Mohu si kdykoliv udělat přestávku, ale nezapomínám, že i já jsem součástí týmu, a i na mé aktivitě záleží.
- Dávám pozor nejen na sebe, ale po očku i na ostatní.
- Všechna sebemenší poranění nebo jiné fyzické obtíže ihned hlásím lektorovi v „základně“.
- V práci budou pravidelné krátké přestávky, větší společná přestávka na svačinu bude přibližně uprostřed programu.

Bezpečnost pohybu:

- Pohybují se jen v prostoru, který lektor vymezil. Opustit jej můžu jen po dohodě s ním a pedagogem, který nás doprovází.
- Neběhám a neskáču. Zvlášť ne, pokud mám zrovna v ruce nářadí nebo nástroje.
- V rozlehlejších prostorech mimo „základnu“ pracujeme raději ve dvou.

Komunikace a spolupráce:

- Říct si o pomoc není ostuda, ale velká přednost.
- Pokud mohu, pomůžu, poradím.
- Tykáme si, usnadňujeme spolupráci.
- Naslouchám druhému, i když s ním zrovna nesouhlasím.
- Diskutuji, argumentuji, ale nekřičím.
- Nerozumím-li, ptám se hned.
- Zajímá-li mě nějaká podrobnost, ptám se hned.

Dobrovolnická práce

Dobrovolnická činnost studentů s přestávkami a energizery.

Délka cca 180 minut + přestávky.

Energizery:

- V průběhu programu sledujeme dynamiku skupiny. Motivace a aktivita studentů bývá na počátku vysoká a je třeba ji i v dalším průběhu programu vhodně podporovat např. prostřednictvím energizerů.
- Velmi vhodné je zařazovat krátké několikaminutové pohybové aktivity na konci přestávek.
- Zásobu vhodných energizerů případně icebreakerů obsahuje např. publikace Jany Mihálikové „Do Evropy hrou“.
- http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/publikace/brozura.pdf

Rozdělíme studenty do skupin po cca 8-10, snažíme se o vyrovnaný počet dívek a chlapců.

Oběma skupinám současně zadáme vždy počet končetin, kterými se celá skupina může dotýkat země (např. 4 nohy a 3 ruce).

Ve hře nejde tolik o cíl, jako o zábavu a spolupráci „na cestě“.

Průběžná reflexe:

- Pravidelně do programu zařazujeme krátké desetiminutové společné přestávky (vždy po cca 30-60 minutách práce v závislosti na její fyzické náročnosti). V polovině pracovní části programu zařadíme delší pauzu na svačinu.
- V závěru delší přestávky krátce vyhodnotíme dosavadní průběh nejen pracovního programu.

Na zemi vyznačíme tři široké „pásy“
– např. lanem, větvemi, šiškami.

Jednotlivé „pásy“ označíme nápisy
POHODA

VÝZVA

TO JE NA MĚ MOC

Postupně uvádíme aktivity, s nimiž se studenti v průběhu programu setkali. Jejich úkolem je postavit se do „pásu“, který odpovídá jejich pocitu a názoru na konkrétní aktivitu.

- Krátká reflexivní aktivita umožní studentům vyhodnotit dosavadní přínos programu.
- Lektori získávají důležitou zpětnou vazbu a mohou na jejím základě další průběh programu upravit (např. změnit některé úkoly pro dobrovolnickou činnost, podpořit či zjednodušit informační obsah programu).
- Z hlediska skupiny je vhodné, aby většina skupiny u většiny aktivit setrvala v „pásu VÝZVA“. Je-li většina skupiny v „pásu PHODA“, není přínos aktivity pro skupinu příliš významný (informace už znají, činnost je příliš obyčejná). Naopak příliš náročná činnost či složité informace znamenají shromáždění většiny studentů v „pásu TO JE NA MĚ MOC“.

Reflexe

Individuálně i v týmu rekapitulujeme přínosy programu pro jednotlivé studenty.

Délka cca 20 minut

Zavřete oči a vraťte se v mysli zpátky do dnešního rána, když jste přišli do školy. Vyzvali jste ven.

Přemýšlejte, jaká byla vaše očekávání? Těšili jste se na dnešní den a na to, co se bude dít? Měli jste obavy?

Procházejte se v mysli v čase dál a dál... první seznámení... seznámení s místem...? Bylo to namáhavé? Naučili jste se něco nového o zdejší přírodě? A o sobě?

Kouzelná hůlka:

- Postavíme se se studenty do kruhu a stručně je seznámíme s prastarou metodou, jak dát každému ve skupině stejný prostor k vyjádření.
- Určíme předmět, který bude reprezentovat naši „kouzelnou hůlku“. Pošleme předmět po kruhu, v tu chvíli již všichni včetně lektorů musejí dodržovat nastavená pravidla.
- Necháme kouzelnou hůlku v oběhu až do té chvíle, dokud několikrát po sobě obejde kruh bez toho, aniž by ji někdo zastavil a promluvil.
- Podle potřeby doplňujeme a rekapitulujeme (máme-li právě hůlku) některé zajímavosti a poznatky z programu.

- Po skončení pracovní části programu zajistíme základní úklid (náradí, nástroje, ochranné pomůcky) a shromáždíme studenty opět v „základně“.

Flashback:

- Vyzveme studenty, aby si udělali pohodlí. Ideální je vleže na zemi (např. na pláštěnce), případně vsedě s dostatečným prostorem kolem sebe.
- Studenti se zavřenýma očima a v tichosti, vedeni klidnými slovy lektora, procházejí průběh celého dne.
- Vybízíme studenty k tomu, aby si vybavili konkrétní situace, konkrétní poznatky a činnosti.
- Aktivita představuje nejen prostředek pro individuální reflexi, ale také poskytuje uvolnění a odpočinek po fyzické práci.
- Pro aktivitu vyhradíme alespoň 10 minut. Za příhodného počasí může být i delší, dochází pak k lepšímu zklidnění mysli a detailnější reflexi.
- Studenti nepochybně během Flashbacku přijdou na celou řadu poznatků, momentů a dojmů, o něž se budou chtít podělit s ostatními. Ujistíme je, že k tomu bude hned za malou chvíli prostor.
- **Na závěr této řízené vizualizace všem studentům poděkujeme za odvedenou práci, oceníme jejich nasazení i ochotu, s jakou svůj čas věnovali nezištné pomoci přírodě.**

Kouzelná hůlka má tu moc, že jen ten, kdo ji drží může promluvit. Všichni ostatní mlčí. Používali ji už naši předkové a donedávna i třeba indiánské kmeny v Americe.

Hůlka putuje postupně po kruhu a předává se z ruky do ruky. Každý, kdo má něco na srdci, může hůlku na chvíli zastavit, ponechat si ji a říci to ostatním. Nikdo není povinen mluvit.

Můžeme spolu diskutovat, reagovat na různá tvrzení, ale stále platí, že toto právo má jen ten, kdo má hůlku právě v ruce.

Přínosy dobrovolnictví

Vyhodnocujeme, co dobrovolnická činnost přináší dobrovolníkům, komunitě, přírodě.

Délka cca 30 minut

Přínosy dobrovolnictví:

- Po krátké pauze na občerstvení vyhodnocujeme přínosy naší vykonané činnosti pro různé „cílové skupiny“.
- Rozdělíme studenty do 4 skupin. Každá z nich reprezentuje jednu oblast, která může mít a má z naší dobrovolnické činnosti užitek. Název skupiny lze i upřesnit v závislosti na konkrétní lokalitě.

Například:

Místní komunita = obyvatelé přilehlého sídliště

Veřejná správa = místní obecní úřad

Příroda = lesní ekosystém

DOBROVOLNÍCI
VEŘEJNÁ SPRÁVA
MÍSTNÍ KOMUNITA
PŘÍRODA

- Každá skupina má za úkol vyhodnotit přínos právě dokončené konkrétní dobrovolnické činnosti z hlediska svých specifických zájmů.
- Hodnocení zpracovávají na flipchartový papír (může stačit i poznámkový blok a tužka) a po cca 15 minutách prezentují ostatním. Ostatní studenti spolu s lektorem mají možnost připravené hodnocení přínosů doplnit, upřesnit či vylepšit.
- Pro studenty bývá nejobtížnější analýza benefitů dobrovolnictví pro veřejnou správu (obecní úřady, starostové, správy chráněných území ...). Připomeneme příslušné skupině, co všechno je úkolem a zájmem veřejné správy při hospodaření v krajině.
- Lektor studentům může pomáhat návodnými otázkami.

Tipy:

- Zpracovaná hodnocení necháme studentům/pedagogickému doprovodu k dispozici pro další možné využití ve výuce.

Ovlivnilo naše dobrovolnictví zprostředkovaně celý místní ekosystém nejen konkrétní druhy? Je dobré podporovat pestrost druhů i ve městě?

Je zájmem veřejné správy kvalitní životní prostředí? Museli by některé činnosti zajišťovat zaměstnanci? Je dobré mít ve městě mladé lidi, kterým není stav veřejného prostoru lhostejný?

Přinesl vám, dobrovolníkům, dnešní den nějakou novou dovednost? Víte něco nového o lokalitě a přírodě?

Je teď toto místo díky nám zajímavější pro návštěvníky? Zvyšuje kvalitní okolí zdraví obyvatel? A co dělá s cenou nemovitostí?

Dobrovolníkem ve volném čase

Seznámíme studenty s možnostmi dalšího dobrovolnictví pro přírodu ve volném čase a aktivitami pro mládež, které v této oblasti nabízí Hnutí Brontosaurus.

Délka cca 15 minut

- Krátce studentům představíme Hnutí Brontosaurus a zvláště program Akce příroda, v jehož rámci existuje po celé ČR pestrá nabídka dobrovolnických aktivit pro mládež.

Hnutí Brontosaurus je uskupení převážně mladých lidí do 26 let, kterým není lhostejný svět, ve kterém žijí. Propojují proto smysluplnou práci pro přírodu, památky i lidi s netradičními zážitky a zábavou. Jsou nezávislí a otevření novým myšlenkám. Každoročně s nimi vyráží na kosení orchidejových luk, sázení stromů, opravování hradů nebo třeba stavění školy v Himálajích tisíce dobrovolníků.

Program Akce Příroda je jedním z nejstarších dobrovolnických programů na pomoc přírodě v ČR.

Více na www.brontosaurus.cz

- Na regionální úrovni působí pobočné spolky Hnutí Brontosaurus (Základní články) a celá řada partnerských neziskových organizací. Informace najdeme například na <http://www.zelenykruh.cz/>.

Diskuse:

- Úplný závěr programu věnujeme krátké neformální diskusi se studenty.

Zaujalo vás dobrovolnictví?

Lákalo by vás vyzkoušet si něco takového třeba celý víkend?

Víte o nějaké organizaci, která se ve vašem městě věnuje dobrovolnictví pro přírodu?

Už jste slyšeli o Hnutí Brontosaurus?

- Studenty k dotazům vybízíme již v průběhu programu. I přesto necháme v závěru dostatečný prostor pro dotazy a nabídneme aktivně i možnost ptát se dál např. prostřednictvím FB kontaktů na lektory.
- Je dobré mít k dispozici, nejlépe pak k rozdělení, informační a propagační materiály s pozvánkami na konkrétní dobrovolnické akce a s užitečnými kontakty (web, FB). Je-li to možné, volíme zejména nabídku lokálních aktivit, které mohou být studentům bližší a pro jejich první kontakt s dobrovolnictvím vhodnější.
- Krátký čas je také vhodné v samém závěru věnovat jednoduchým evaluačním dotazníkům pro studenty a pedagogický doprovod.

Po skončení programu:

- Po ukončení dobrovolnické práce na lokalitě kontaktujeme opět vlastníka/správce a další zainteresované subjekty, které se podílely na přípravě programu a poskytneme informace o rozsahu provedených prací, počtu odpracovaných hodin a případně konzultujeme další postup a možnosti dobrovolnické práce v místě.

Harmonogram programu

- Pro realizaci programu potřebujeme flipchartové velké papíry a fixy, případně provázek/lano.
- Přestávky zařazujeme průběžně během dobrovolnické práce (vždy po cca 30-60 minutách práce v závislosti na její fyzické náročnosti). Přestávky nejsou započítány v délce aktivit.

	délka
Seznamka	20 minut
Seznámení s lokalitou	45 minut
Co tu může dobrovolník?	20 minut
Nastavení pravidel	20 minut
Dobrovolnická práce	3 hodiny
Reflexe	20 minut
Přínosy dobrovolnictví	30 minut
Dobrovolníkem ve volném čase	15 minut

- V případě mírně nepříznivého počasí je možné „nepracovní“ části programu realizovat uvnitř (např. ve škole, v zázemí ekocentra, krytém altánu atp.). Při dobrém vybavení studentů není překážkou pro dobrovolnickou činnost zima, slabý déšť či sněžení.
- Za extrémně nepříznivých povětrnostních podmínek doporučujeme sjednat pro realizaci programu náhradní termín.

Obsah

- Anotace
- Průřezová témata, klíčové kompetence
- Příprava programu
- Seznamka
- Seznámení s lokalitou
- Co tu zmůže dobrovolník?
- Nastavení pravidel
- Pravidla našeho dobrovolnictví
- Dobrovolnická práce
- Reflexe
- Přínosy dobrovolnictví
- Dobrovolníkem ve volném čase
- Harmonogram programu

Revizi metodiky podpořila Nadace OSF v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a posílení kapacit neziskových organizací. Program je financován z Fondů EHP a Norska.